

Ahol a karácsonyfák magja terem I.

Barangolás Grúziában

A Nordmann-fenyő igazi hazája a Kaukázus vidéke, pontosabban Grúzia (Georgia). Nem véletlen, hogy a karácsonyfa-termesztők közül sokan onnan szerzik be a magot közvetlenül, vagy pedig közvetett módon. Egy kis kíváncsi erdész csapat 2016 tavaszán felke-rekedett, hogy a helyszínen nézze meg, honnan küldi Jézuska a karácsonyfák magját a gyerekek nagy öröme-re. Rendhagyó és nem csak szakmai beszámolót közlünk grúziai utunkról.

Háromfős csapatunk – ahogy az lenni szokott – Ferihegyen találkozott a sokat áldott-szidott fapados légitársaság pult-jainál. Ugyanis már indul közvetlen légi járat Budapestről Grúzia második legnagyobb városába, Kutaisiba.

sen helyezkednek el, ellentétben a közönséges jegenyefenyővel (*Abies alba*), amelynek a tűlevelei fésűsen találhatók a hajtásokon. A hengeres, felálló, kb. 20 centiméteres tobozok eleinte zöld, majd barna színűek, a korona felső harmadában helyezkednek el.

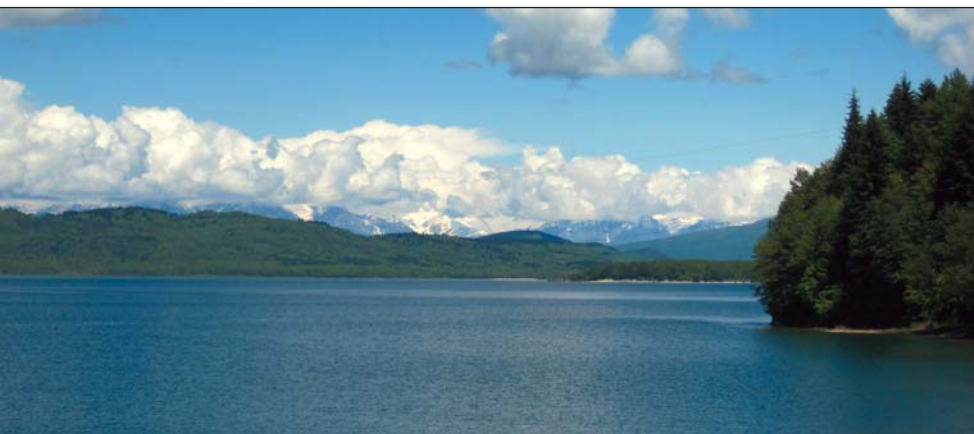
Az európaiak legkedveltebb karácsonyfája. Magját elsőként a dánok hozták be Nyugat-Európába Grúziából. Jelenleg a magot továbbra is a Kaukázusból szerzi be az összes európai csemetekert. Az elmúlt évtizedek természeti tapasztalatai alapján sikerült elkülöníteni azokat a grúz származási körzeteket, ahol a karácsonyfának leginkább alkalmas jegenyefenyők élnek. Három fontos helyet tartanak számon, amelyet egyes szerzők alfajként aposztrofálnak:

Az első megállóhelyünk egy vendéglő volt. A milió rögtön helyre tette a fejlődésről alkotott derűlátó elképzeléseimet és azonnal érzékeltem, hogy az elmúlt 10-15 évben nem történt oly sok ezen a téren. Majd egy évet dolgoztam tanácsadóként ebben a kis országban, így volt alkalmam megismerni a helyi viszonyokat. Vendéglátó barátunkat a törülközőnyi tüdőlebenyeket tartalmazó pacalleves, minket a hajnali tűrés sütemény és a sülték hangoltak jobb kedvre. A „fehér technikát” (szaniter infrastruktúra) inkább nem említem a gyengébb idegzetűekre való tekintettel. Induljon tehát a történet, irány az erdő!

A grúzok mesélték: amikor a Jóisten megteremtette a Földet, a népek között kiosztotta az országokat. El is fáradt benne, hisz ez nagyon nagy feladat volt. Leült pihenni, amikor is egyszerre csak megérkeztek a grúzok kissé becsiccsentve és nagyon vidáman. Mondja nekik az Úr: Hát ti hol voltatok? Már minden országot kiosztottam, nektek nem jutott már egy sem. Felelik a kissé vidám grúzok: tudod Urunk, mi egy kocsmában voltunk és az egészségedre ittunk. Ja az más! - felelte az Úr. Tudjátok, félretettem magamnak egy csinos és gazdag kis országot, és amiért gondoltatok rám, nektek adom. Így kerültek a mese szerint a grúzok oda, ahol már évezredek óta élnek. És ez az ország tényleg olyan szép és gazdag, ahogy a mese mondja.

A Szovjetunió felbomlása tette lehetővé Grúzia függetlenségét. Mintegy 200 évig az orosz befolyás határozta meg az ország életét. Sokan csak azt tudják a világnak erről a kis pontjáról, hogy ott született Sztálin, de azt már kevesebben, hogy történelme évezredek-re nyúlik vissza, egyháza az egyik első keresztény egyház, nyelve és írása szinte semmihez sem hasonlítható, irodalma és művészetei az egyetemes kultúra fontos részét képezik.

Ráadásul a szőlőkultúra és a bor is arról a vidékről származik. A grúz egyház jelképe egy olyan kereszt, aminek két vízszintes szára kissé lehajló. Hogy miért? Szent Nino (aki egy hajadon volt) hozta el a keresztény vallást a Kaukázus hegyei közé. A monda szerint a keresztet szőlővenyigéből készítette úgy, hogy azokat a levágott hajával kötötte össze. Amilyen az ország, olyanok az embe-

A Nakerala víztározó, báltérben a Kaukázus jegenyefenyvesekkel övezet ormai

Ez a város számunkra arról nevezetes, hogy sok épületét magyar hadifoglyok építették a II. világháborút követő külföldi „szocialista brigádmozgalom” keretében. Feltehető, hogy ők nem háromórás repülőúttal jutottak el ennek a szép országnak a nyugati felébe, és az is feltételezhető, hogy nekik sem volt több helyük a marhavagonban, mint nekünk a fapados repülőben.

A repülőút alatt volt lehetőségünk végiggondolni utazásunk céljait. A kaukázusi jegenyefenyő (*Abies nordmanniana*) a Kaukázus és az Észak-anatóliai-hegység magas hegyvonulatain él, 900–2200 méteres magasságban. Átlagos maximális magassága 60 méter. Az ágak örvösen állnak a törzs körül, az alsó ágak is fennmaradnak, nem törnek le. A 2-3 centiméteres tűlevelek fénylő sötétzöldek, csúcuk lekerekített, kicsípett. A hajtásokon a tűlevelek körkörös-

Ambrolauri-Tlugi, Borshomi (Borjomi), Beshumi.

Utunk szakmai célja e három terület jegenyefenyőinek a tanulmányozása volt. A magyar és grúz tapasztalatokat is figyelembe véve azonban hazánkban egy negyedik alfaj, az *Abies nordmanniana ssp. bornmulleriana* a legmegfelelőbb karácsonyfa-termesztés céljára. Ez az alfaj Törökországban honos, ami talán a következő szakmai utunk célpontja lesz.

Hajnalban szállt le a gép az enyhén ködös-párás betonra. A szokásos mintegy félórás sorban állás után jutottunk ki a friss levegőre. Helyi barátaink már vártak, szemüket a viszontlátás örömeinek mosolya és az álmoság húzták kissé össze. Erősen pirkadt és a felkelő májusi nap bearanyozta Grúzia kéklő eget. Elin-dultunk. A helyi viszonyok ismeretében nem meglepő, hogy erőteljes terepjárókkal céloztuk meg a Kaukázus erdőségeit.

A Tlugi erdő rengetege

rek. Grúzia a Kaukázus két lánc között fekszik, virágzó termékeny vidék. Az ott élők kemény és harcias nép, ugyanakkor vendégszerető és életvidám.

Utunk első szakmai állomása a három nevezetes termőhely közül Ambrolauri körzetében volt. A Nakerala-hágón átkelve elértünk egy hatalmas víztározóhoz, aminek kristálytisza vizében már visszautükröződtek a Kaukázus hófehér ormai.

Leereszkedtünk Ambrolauriba, majd Oni városán áthaladva beléptünk a hegyek közé. Szórványosan már látszotak a jegenyefenyők sötét kúpjai. Völgy, vad patak, egyre nehezebben járható, de szilárd út, és már meg is érkeztünk első állomáshelyünkre. Az erdő kirobbanó erőt sugárzott, a feketébe hajló zöld színben pompázó jegenyefenyveseket halványabb zöld rétek kísérték. Mindenhol erő és szépség. Itt-ott egy-két halványabb lomblevelű folt, sőt még egy tölgycesmete is meg-

húzódott a kis tisztáson. A látvány lenyűgözött.

A maggyűjtés módja és körülményei nem különlegesek. Az államilag minősített területeken a magot csak engedéllyel gyűjthetik a jogosult vállalkozók. Érdeklődésként elmesélték, hogy a famászó maggyűjtők nemrégiben még fáról fára átugrálva spórolták meg a fel- és lemászás fáradságát. Ez a módszer a Kárpátokban sem ismeretlen, de ma már tudomásom szerint nem gyakorolják. El is képzelhető a sűrűn álló anyafáknál a maggyűjtő Tarzanok ilyen mutatványa.

Ambrolauri nemcsak erdeiről nevezetes. A város közepén, ahol az utak szétágaznak a négy égtáj felé, a körforgalom közepén egy hatalmas felcímkézett borosüveg hirdeti, hogy e nemes ital hazájában járunk. Gondolom, a bor szakértői számára nem ismeretlen a *Khvanchkara* név.

Grúzia az egyik legősibb hazája a bornak. A Kaukázus déli lejtőjének termékeny völgyeiben már vagy 6000 éve rájöttek, hogy az akkor még vadon termő szőlő átalakítható borrá. A hagyományosan hatalmas agyagkorsókban érlelt nedű nemzeti ital lett, és e kötődést a már említett Szent Nino is erősítette a venyigéből kötött keresztjével. Kis csapatunk meg is látogatta a helyi borgazdaságot, és a korszerű technológia láttán nem csodálkoztunk azon, hogy milyen komoly gazdasági tevékenység a bor készítése és kereskedelme. A megvásárolt palackok kedvezményes 20 eurós ára is arra utal, hogy nem akármi rejtezhet a vörösboros üvegben. Majd kiderül szentestén, amikor a Kaukázusból származott karácsonyfa alatt kinyitjuk az erre az alkalomra vásárolt palackot.

Másnap, elköszönve a híres borok városától elindultunk déli irányba, a Kis-Kaukázus hegyei felé. A grúz közlekedés nemcsak az autózézetők, hanem az utasok számára is komoly kihívás. Elmondani sem lehet azt a felelőtlen stílust, ami ott gyakorlat. Hiába készül fel a derék vezető minden kanyar előtt a szélsőséges ese-

tekre, a várt váratlan sokszor lecsap és baleset a vége. A gyorsajtás egy dolog, de a beláthatatlan kanyarban való vakmerő előzés igencsak igénybe veszi a puhány közép-európai erdész idegrendszerét. Egy nagy derbi az egész, amiből csak egy páncélozott jármű tudna jó eséllyel épségben kijönni.

Útközben letérve a főútról eltérpeztünk egy hatalmas, összefüggő elegyetlen jegenyefenyveshez (Tlugi erdő). Amerre a szem ellát, egyöntetű az állomány, csak itt-ott jelenik meg egy sárga virágú havasszépe (*Rhododendron sp.*) cserje foltja. A fákon bőven volt toboz.

A lenyűgöző erdőt elhagyva vendéglátóink elvittek egy magkezelő üzembe, amely egy magánház hátsó udvarán működik. Nem a legmodernebb technikát alkalmazzák, de megfelelő minőségben készítik elő a fenyőmagot az értékesítéshez. Ne gondoljunk kicsempézett csillogó-villogó helyiségekre korracél berendezésekkel. A tobozt fedett faállványokon szárítják, géppel törik és rostálják, majd tisztítás és bevizsgálás után csomagolják. Minden olyan grúz, de működik.

Az üzemeltető házigazda a szokott módon megvendégtelt minket, majd megnézhattuk épülő házában emeletén a falra kifeszített medvebőrt, aminek hajdani gazdáját ő terítette le. Dicsekvészképpen meg is mutatta a sikeres fegyvert, ami nem kis meglepetésünkre egy csehszlovák gyártmányú gépkarabély volt. Nagy büszkén még egy sorozatot is eresztett a levegőbe, mielőtt elvette féltett fegyverét.

Útközben megálltunk a nikortsmin-dai templomnál, ami az ország és a grúz egyház egyik különösen fontos műemléke. A kőkerítéssel védett udvar mögött látszottak a Kaukázus havas ormai. A kereszthajós román templom faragott kőből rakott falait gazdag domborművek és jellegzetes motívumok borítják. A harangtorony külön áll. Számos hasonló templom található még az országban.

(Folytatjuk)

Szöveg és kép: **Gerely Ferenc, Hegedűs Attila, Szentesi Zoltán**

Ambrolaurihoz közeli erdő szegélye

Viszlát, 2016!

Bátran kijelenthetjük, 2016 a mesés lottónyeremények és a különleges sportfogadási rekordok éve volt: csak az elmúlt 11 hónap során már több mint 60 telitalálat született a Szerencsejáték Zrt. sámsorsjátékain, és a sportfogadók is soha nem látott nyemény-kifizetéseknek örülhettek. Most csokorba szedtük, milyen közös rekordokkal büszkélkedhet az idén negyedszázados jubileumát ünnepló lottótársaság és a Fortunában hívó több millió magyar játékos.

Mesés telitalalatoknak örültünk

A 2016-os év szinte soha nem látott telitalálat-rekordokkal örvendeztette meg a hazai játékosokat: január és november között az Ötöslottón 9 darab, a Hatoslottón 15 darab, a Skandináv lottón 14 darab, a Luxoron 5 darab, a Jokeren 20 darab telitalálat született, a nyemény-kifizetések összege pedig az 50 milliárd forintot is megközelítette. 2017-ben a játékkedv élénkülésével a nyeményekre fordítható összeg tovább növekedhet, így hétről hétre még nagyobb főnyemények találhatnak gazdára: akár új rekordok is születhetnek! Lehet, hogy Ön lesz az a szerencsés, akit jövőre a magyar milliomosok vagy milliárdosok között köszönhetünk?

Sportfogadási rekordokat döntöttünk

Generációk álmát valóra váltva, 44 év után idén végre a magyar labdarúgó-válogatott is részt vehetett a franciaországi futball Európa-bajnokságon. Nem csoda, hogy a nemzeti tizenegyes sikeres szerepléséért az egész ország együtt szurkolt. A fociláz a sportfogadásokon is érezhető volt, hiszen az Eb-mérkőzésekre közel negyvenmillió fogadás érkezett, és a Szerencsejáték Zrt. több mint 11 milliárd forintot fizetett ki a helyesen tippelőknél. A magyar sportolók Rióban is kivételes pillanatokat szereztek a szurkolóknak és a sportfogadók-nak egyaránt, ahol hazánk 15 éremmel gazdagodott. A sportrajongók 2017-ben sem maradnak rangos sportesemény nélkül, hiszen jövő nyáron hazai pályán drukkolhatunk majd az úszó-világbajnokság magyar indulóinak.

Közösen szolgáltunk jó ügyeket

A Szerencsejáték Service Nonprofit Kft. az év első 10 hónapjában mintegy 1 milliárd forint közvetlen támogatást nyújtott a sport, kultúra és az egészségügy területén. A lottótársaság többek között zenei koncertek, fesztiválok megrendezéséhez, múzeumi műtárgyak restaurálásához, hagyományörző rendezvények megvalósulásához járult hozzá, de jelentős összeggel támogatta számos kórház és egészségügyi intézmény fejlesztését is.

Szerencsejáték-történelmet írtunk

Bár a Szerencsejáték Zrt. „csupán” negyedszázada működik, a szerencsejátékok hazai története ennél sokkal régebbi múltra tekint vissza. Ha felkeresi virtuális szerencsejáték-történelmi galériánkat (www.szerencsejatek-galeria.hu), különleges időutazáson vehet részt, melynek során megismerkedhet a hazai lottó- és totójátékok legizgalmasabb pillanataival, nagy nyertesének és nyeményeinek hihetetlen történeteivel. 2017-ben pedig újabb különleges születésnapokat ünneplünk majd, hiszen játékaink közül a Totó 70, az Ötöslottó 60, a Tippmix pedig 20 éves lesz!

A fiatalokra is figyeltünk

Felkészítő játékszervezőként idén is fokozott figyelmet fordítottunk a játékkülfüggetlenség kockázatainak ismertetésére és kialakulásának megelőzésére. A Játék határokkal elnevezésű prevenciós modellprogramunk, melyet a Magyar Ökumenikus Segélyszervezettel közösen szervezünk csak az elmúlt tanévben 5 településen, 10 iskolában, 30 osztályban, 93 osztályfőnöki órában, 64 klubfoglalkozáson 710 diákot ért el. A programot 2017-ben is szeretnénk minél több tanintézménybe eljuttatni.

Együtt támogattuk a magyarsportot és kultúrát

2016-ban is fontos társadalmi és közcélok megvalósulásához járultunk hozzá: az év végéig a szerencsejátékok adójából várhatóan több mint 13 milliárd forinttal a Nemzeti Kulturális Alap és a Magyar Nemzeti Filmalap forrásai emelkednek, a hazai sport támogatását célzó játékadóknak összege pedig akár a 8 milliárd forintot is elérheti. Ha Ön idén akár egyetlen szerencsejátékot is vásárolt, már hozzájárult ahhoz, hogy jövőre új magyar sikerfilmeket, színházi előadásokat vagy kimagasló sportsikereket ünnepelhesünk.

Micsoda év volt...

2017

SZERENCSEBEN GAZDAG
ÚJ ESZTENDŐT
KÍVÁNUNK MINDEN
JÁTÉKOSUNKNAK!

SZERENCSEJÁTÉK ZRT.

— 25 ÉVE —